

الغيبة غيبة

عن أبي عبد الله (ع): قال رسول الله : (لابد للغلام من غيبة. فقيل: ولم يارسول الله؟ قال: يخاف القتل) [\[706\]](#).

از ابا عبد الله (ع) نقل است که رسول خدا (ص) فرمود: «گریزی از غیبت برای این جوان نیست». گفته شد: چرا ای رسول خدا؟ فرمود: «از بیم به کشته شدن» [\[707\]](#).

وقال أبو جعفر (ع): (إِنَّ اللَّهَ إِذَا كَرِهَ لَنَا جُوَارُ قَوْمٍ نَزَعْنَا مِنْ بَيْنِ أَظْهَرِهِمْ) [\[708\]](#).

و ابو جعفر (ع) فرمود: «اگر خداوند مجاورت ما را با قومی ناپسند بدارد ما را از بین آنها بیرون می برد» [\[709\]](#).

وقال أبو عبد الله (ع): (للقائم غيبتان: إِحْدَاهُمَا قَصِيرَةٌ، وَالْأُخْرَى طَوِيلَةٌ، الْغَيْبَةُ الْأُولَى لَا يَعْلَمُ بِمَكَانِهِ فِيهَا إِلَّا خَاصَّةٌ شِيعَتُهُ، وَالْأُخْرَى لَا يَعْلَمُ بِمَكَانِهِ فِيهَا إِلَّا خَاصَّةٌ مَوَالِيهِ) [\[710\]](#).

و ابو عبد الله (ع) می فرماید: «قائم دو غیبت دارد: یکی از آنها کوتاه و دیگری طولانی است. در غیبت اول کسی از مکان و جای او خبر ندارد مگر از شیعیان خاصش، و در دیگری کسی از جای او اطلاع ندارد مگر کارگزاران خاص او» [\[711\]](#).

الإمام المهدي (ع) ليس بداعاً من الرسل والأنبياء الذين سبقوه، فقد غاب موسى (ع) عن قومه عشر سنين قضاهما في مدين يرعى الأغنام لنبي الله شعيب (ع)، وغاب يوسف (ع) وغيرهم من الأنبياء. فغيبة الإمام (ع) عن أبصار الناس والطواحيت أمر طبيعي حصل للأنبياء السابقين.

امام مهدی (ع) بدعتی نوظهور از بین دیگر فرستادگان و پیامبران پیش از خود نیست؛ حضرت موسی (ع) ده سال از قومش غایب شد و این مدت را در مَدِینَةٍ بِهِ چوپانی گوسفندان پیامبر خدا شعیب (ع) گذرانید. یوسف (ع) و دیگر پیامبران نیز غایب شدند؛ بنابراین غیبت امام از انظار مردم و طاغوت‌ها، مسأله‌ای است طبیعی که میان پیامبران پیشین نیز وجود داشته است.

أَمّا حَوْلَ عُمَرَ الْشَّرِيفِ ، فَهُوَ لَيْسَ بِأَطْوَلِ مِنْ عُمَرَ الْخَضْرَ (ع).
اما در مورد عمر شریف آن حضرت (ع) باید گفت که عمر او از عمر خضر (ع) طولانی‌تر نیست.

وفي بداية غيبة الإمام (ع) كان له نواب أو سفراء أو أبواب سَمِّهم ما شئت، المهم أنهم جماعة من خُلُصِ المؤمنين، كانت مهمتهم إيصال كتب المؤمنين ومسائلهم الشرعية للإمام (ع)، وإيصال أجوبة الإمام (ع) عليها، وإيصال توجيهاته إلى المؤمنين. وسفراؤه هم:

- عثمان بن سعيد ([\[712\]](#)).
- محمد بن عثمان ([\[713\]](#)).
- الحسين بن روح ([\[714\]](#)).
- علي بن محمد ([\[715\]](#)).

در ابتدای غیبت، امام (ع) نواب، سفيران یا باب‌هایی داشت؛ هر طور که می‌خواهی آنها را نام بگذار، مهم این است که آنها جماعتی از مؤمنان مخلص بودند که مأموریت‌شان رسانیدن نامه‌های مؤمنان و مسایل شرعی‌شان به امام (ع)، و رسانیدن پاسخ‌های امام به آنها و همچنین توجیهات آن حضرت (ع) به مؤمنان بود. سُفرای امام (ع) عبارتند:

• عثمان بن سعيد [\[716\]](#).

• محمد بن عثمان [717].

• حسين بن روح [718].

• على بن محمد [719].

وانقطعت السفارة واتصال المؤمنين بالإمام (ع) بموت علي بن محمد السمرى (رحمه الله)، ووقيعت الغيبة التامة.

سپس با مرگ علی بن محمد سمری (رحمه الله عليه) سفارت و اتصال مؤمنین با امام (ع) قطع و غیبت کامل (کبری) واقع شد.

* * *

- علل الشرائع: ج 1 ص 243، بحار الأنوار: ج 52 ص 90، ميزان الحكمة: ج 1 ص 184. [706]

- علل الشرائع: ج 1 ص 243؛ بحار الانوار: ج 52 ص 90؛ ميزان الحكمت: ج 1 ص 184. [707]

- علل الشرائع: ج 1 ص 224، بحار الأنوار: ج 52 ص 90. [708]

- علل الشرائع: ج 1 ص 244؛ بحار الانوار: ج 52 ص 90. [709]

- الكافي: ج 1 ص 340، بحار الأنوار: ج 52 ص 155. [710]

- كافی: ج 1 ص 340؛ بحار الانوار: ج 52 ص 155. [711]

[712]- عثمان بن سعيد العمري، يكنى أبا عمرو السمّان ويقال له الزيات الأسيدي، وهو جليل القدر، له منزلة عظيمة عند الأئمة، فحظي برضى الأئمة وتوثيقهم له عند توكيله من قبلهم . والسمّان: قيل إنه كان يتجر بالسمن تعطية على الأمر؛ لأنّه كان ينقل الأسئلة من الشيعة ويوصلها للأئمة ويعطيهم بأجوبة الرسائل توجيهات أئمتهم ، فكان الشيعة يرسلون رسائلهم وغيرها عبر عثمان بن سعيد، وهو يخفّيها في جراب السمن، ويحمله إلى أبي محمد (ع) تقية وخوفاً. وقد توكل للأئمة الهايدي والعسكري والمهدى ، وقام بدور الواسطة بينهم وبين قواعدهم الشعبية الموالية. وقبره على ما جاء في غيبة الشيخ الطوسي بالجانب الغربي من مدينة السلام - يعني بغداد - وهو يزار ويقع في منطقة الميدان في أول الموضع المعروف بدرب جبلة

بغداد. ومدة سفارته للإمام المهدي (ع) حوالي خمس سنوات، توفي سنة 266 هـ راجع غيبة الشيخ الطوسي : ص 353 وما بعدها.

[713]- محمد بن عثمان بن سعيد العمري: يكنى أبا جعفر، له منزلة جليلة بعد أبيه عند الإمام المهدي (ع). حيث استلم الشيخ العمري السفارية بعد وفاة أبيه وقام مقامه بناءً على كتاب التعزية والتولية الصادر عن الإمام المهدي (ع). ومدة سفارته حوالي الخمسين سنة، توفي سنة 305 هـ. قبره عند والدته في شارع باب الكوفة في الموضع الذي كانت دوره ومنازله فيه. راجع غيبة الطوسي : ص 366 .

[714]- أبو القاسم الحسين بن روح النوبختي: توفي الحسين بن روح في شعبان سنة ست وعشرين وثلاثمائة هـ، وله قبر يزار في النوبختية في الدرج الذي كانت فيه دار على بن أحمد النوبختي النافذ إلى التل، منطقة سوق الشورجة بجانب الرصافة ببغداد، الحسين بن روح النوبخت، ومدة سفارته حوالي الواحد والعشرين عاماً، توفي 326 هـ. راجع ترجمته في غيبة الشيخ الطوسي : ص 367 وما بعدها.

[715]- علي بن محمد السمرى: يكنى بأبي الحسن، تولى السفارية من حين وفاة أبي القاسم بن روح عام 326 إلى أن لحق بالرفيق الأعلى عام 329 في النصف من شعبان، فتكون مدة سفارته ثلاثة أعوام، وقبره يزار في منطقة سوق السراي في جانب الرصافة ببغداد. راجع غيبة الطوسي : ص 393 وما بعدها.

[716]- عثمان بن سعيد عمري: كنيهٍ وى ابا عمر سمان و به او زیات اسدی نیز گفته می شد. او جلیل القدر بود و نزد ائمه جایگاهی عظیم داشت، از رضایت ائمه برخوردار بود و آنها برای وکیل کردن او از جانب خودشان ع به او اعتماد می کردند. به او «سمان» گفته می شد زیرا وی از تجارت روغن (سمان) به عنوان پوششی برای کار خود استفاده می کرد؛ زیرا وی مسایل را از شیعیان منتقل می کرد و به ائمه ع می رسانید و نامه های پاسخ و توجیهات را از امامان شان ع به آنها می رسانید. شیعیان مسایل خود و موارد دیگر را از طریق عثمان بن سعید ارسال می نمودند و او نیز به خطر ترس و تقیه آنها را داخل مشکل های روغن مخفی می نمود و برای ابا محمد (ع) می برد. او وکیل امام هادی، عسکری و امام مهدی ع بود و نقش واسطه‌ی بین سران موالی شیعه و ائمه را عهده دار بود. قبر ایشان همان گونه که شیخ طوسي گفته در سمت غربی مدینة السلام بغداد- می باشد و ایشان در میدانی در ابتدای مکانی معروف به «درب جبله‌ی بغداد» زیارت می شود. مدت سفارت ایشان برای امام مهدی (ع) پنج سال بود و در تاریخ 266 هـ فوت نمود. به غیبت طوسي ص 353 و پس از آن مراجعه نمایید.

[717]- محمد بن عثمان بن سعيد عمري، با كنيهٍ ابا جعفر، وی پس از پدرش داری منزلتی گران‌قدر نزد امام مهدی (ع) بود تا آنجا که پس از پدرش سفارت به شیخ عمری تسليم شد و جایگاه او در رسانیدن نامه های امام مهدی (ع) را عهده دار شد. مدت سفارت ایشان حدود پنج سال بود و در سال 305 هـ فوت نمود و قبر مبارکش نزد مادرشان در خیابان دروازه‌ی کوفه در مکانی که خانه‌اش در آنجا بود، می باشد. به غیبت طوسي ص 366 مراجعه نمایید.

[718]- ابوالقاسم حسین بن روح نوبختی: وفات وی در شعبان سال سیصد و بیست شش هجری است و قبر مبارکش در نو بختیه در جایی که خانه‌ی علی بن احمد نوبختی در منطقه‌ی بازار عطاران در شورجه‌ی بغداد است، زیارت می شود. مدت سفارت ایشان تقریباً بیست و یک سال بود. شرح حال ایشان را در کتاب غیبت طوسي ص 367 به بعد ببینید.

[719] - علی بن محمد سَمُّری: کنیه‌ی وی ابوالحسن، سفارت را پس از وفات ابوالقاسم بن روح در سال 326 تا هنگام وفاتش نیمه‌ی شعبان سال 329 عهددار شد. مدت سفارت او سه سال و قبر ایشان در منطقه‌ی بازار در سمت شمالی بغداد زیارت می‌شود. به غیبت طوسي ص393 و پس از آن مراجعه نمایید.